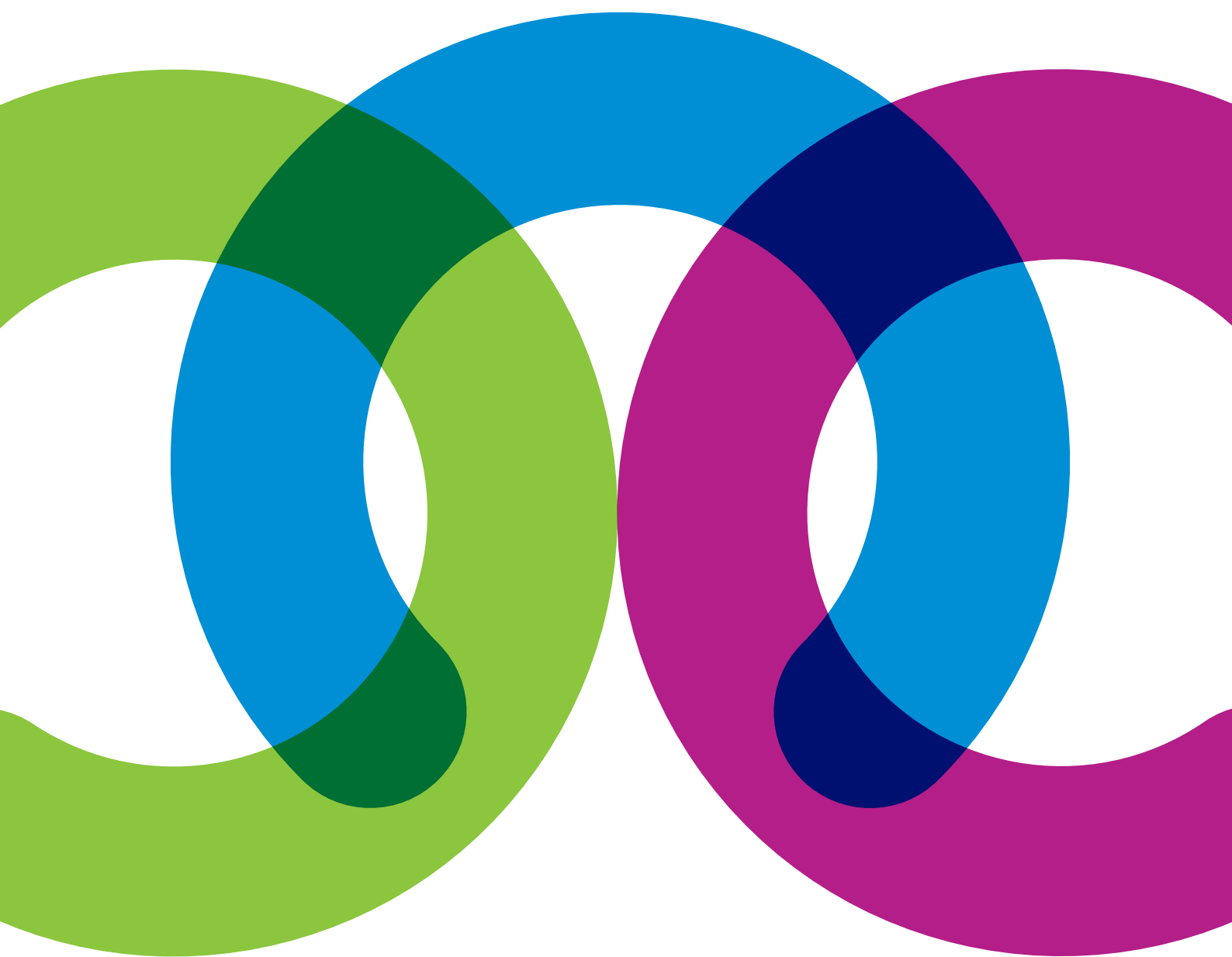

Professionele verantwoordelijkheid, bekwaamheid en bevoegdheid

De verschillende termen nader toegelicht

De Nederlandse vereniging van pedagogen en onderwijskundigen (NVO) stimuleert en borgt de vakbekwaamheid van universitair opgeleide (ortho)pedagogen, zodat zij goede en betrouwbare pedagogische zorg en begeleiding kunnen bieden. In de dagelijkse praktijk van (ortho)pedagogen gaat het vaak over termen als deskundigheid, (vak)bekwaamheid, bevoegdheid, voorbehouden handelingen en verantwoordelijkheid. Termen die vaak door elkaar worden gehaald en gebruikt en waar in de uitvoering soms verkeerde veronderstellingen aan ten grondslag liggen.

Het gaat dan bijvoorbeeld om zaken als:

“Welke eindverantwoordelijkheid mag een orthopedagoog-generalist hebben? En is dit vergelijkbaar met een GZ-psycholoog”

“Kan een orthopedagoog-generalist regiebehandelaar zijn”

“Welke eisen gelden er voor de diensten die ik als orthopedagoog mag bieden als ZZP'er?”

In deze notitie worden deze verschillende termen nader uitgelegd. Meer informatie vindt u ook in de [NVO beroepscode](#) of u kunt met uw vragen terecht bij het [beroepsethisch spreekuur](#) van de NVO.

Verantwoordelijkheid

Uitgangspunt van de NVO beroepscode is dat de (ortho)pedagoog zélf verantwoordelijk is voor het eigen handelen of niet handelen. Deze professionele verantwoordelijkheid hoort bij de professionele autonomie van de (ortho)pedagoog en hij of zij is daarop aan te spreken, ook tuchtrechtelijk, ongeacht functie, werkveld, registratie of vakbekwaamheidsniveau.

Dit geldt ook als een (ortho)pedagoog stukken meeleeft of (mede)ondertekent van collega's. Als een (ortho)pedagoog een stuk van een ander mede ondertekent, dient hij of zij voldoende feitelijk zicht te hebben op de werkzaamheden die zijn uitgevoerd en de conclusies die daaraan zijn verbonden zodat een (ortho)pedagoog daarvoor ook echt mede verantwoorde-

lijkheid kan dragen. Pro forma tekenen, zonder feitelijk zich op de werkzaamheden die zijn verricht, is af te raden omdat je als (ortho)pedagoog dan verantwoordelijk wordt voor zaken die je niet voor je rekening kunt nemen.

Is er sprake van een opleidingssituatie of een situatie van feitelijke werkbegeleiding, dan is een werkbegeleider of opleider verantwoordelijk voor het aandeel van de (ortho)pedagoog in de opleiding én mede verantwoordelijk voor de inhoud van de werkzaamheden. Tegenover cliënten kun je dit duidelijk laten blijken door mede ondertekening en daarbij duidelijk maken wie de opleider of werkbegeleider is.

Eindverantwoordelijkheid

Het begrip 'eindverantwoordelijkheid' hangt samen met de interne organisatiestructuur en is van toepassing op de verantwoordelijkheid voor het proces en niet voor de inhoud. Is een professional belast met een bepaalde eind- of managementverantwoordelijkheid dan is hij of zij bijvoorbeeld verantwoordelijk voor de algehele gang van zaken op een afdeling, het behandelbeleid of de kwaliteit van de instelling als geheel. De uitvoerende professional/orthopedagoog zélf draagt altijd de inhoudelijke verantwoordelijkheid voor het eigen handelen.

Bevoegdheid

In de wet BIG en (tucht)rechtspraak wordt de term 'bevoegdheid' gebruikt voor de bevoegdheid van de arts om voorbehouden handelingen te verrichten en/of daartoe opdracht te geven, zoals het voorschrijven van medicatie. (Ortho)pedagogen kennen *geen* in de wet aangewezen voorbehouden handelingen, dit wil zeggen handelingen die alleen mogen worden uitgevoerd door een in de Wet BIG aangewezen medisch hulpverlener. Ditzelfde geldt voor GZ-psychologen, ook zij kennen geen voorbehouden handelingen.

Omdat er geen voorbehouden handelingen zijn, geldt voor (ortho)pedagogen en GZ-psychologen dat zij bevoegd zijn tot een bepaalde handeling als zij bekwaam zijn. Het beoordelen van deze bekwaamheid is uiteindelijk een verantwoordelijkheid van de (ortho)pedagoog zelf. Meent hij dat hij bekwaam is, dan is hij daarmee ook bevoegd. En andersom geldt: niet bekwaam dan ook niet bevoegd.

Bekwaamheid

Vakbekwaamheid is de mate waarin iemand goed is in zijn vak en gaat uit van een bepaald niveau van kennis en kunde. Met registratie en herregistratie kan een niveau van vakbekwaamheid van professionals gemarkeerd worden. Zo wordt kwalitatief geborgd dat werkzaamheden verantwoord worden uitgevoerd.

Het is dus belangrijk dat je geen taken uitvoert waartoe je niet bekwaam bent. Gaat het bijvoorbeeld over taken die je als (ortho)pedagoog lange tijd niet hebt uitgevoerd of waar je weinig ervaring mee hebt, dan is het verstandig om een collega (kan een GZ-psycholoog of OG'er zijn, maar ook een ervaren basis orthopedagoog) mee te laten kijken. Dit onder het mom van: 'je weet niet, wat je niet ziet'.

Verschillende niveaus van vakbekwaamheid

Een basis orthopedagoog heeft een universitaire master opleiding pedagogische wetenschappen / orthopedagogiek afgerond en beschikt daarmee over bepaalde universitaire kennis en vaardigheden gericht op meer individuele ontwikkelings- en gedragsvraagstukken en de betrokkenheid van ouders en andere opvoeders daarbij. De opleiding kent o.a. orthopedagogische diagnostiek en behandeling, organisatie van zorg en vakinhoudelijke vakken op het gebied van ontwikkelingspsychologie en algemene orthopedagogiek en een klinische stage.

Deze universitaire kennis ontwikkelt deze professional vervolgens verder in de praktijk met werkervaring, bij- en nascholing en/of intervisie of supervisie.

Óf een orthopedagoog kiest er voor om zichzelf verder te bekwaamen d.m.v. een tweejarig opleidingstraject tot postmaster-niveau als orthopedagoog-generalist (OG). In die twee jaar doet een orthopedagoog systematisch begeleide werkervaring op, op een goedgekeurde praktijkopleidingsplaats.

Daarnaast volgt hij of zij cursorisch onderwijs met nadruk op verdieping betreffende diagnostiek en behandeling gericht op de brede doelgroep waar de OG mee werkt. En een intensief

traject van supervisie door een onafhankelijke gekwalificeerde supervisor. Het gaat in deze postmasteropleiding om het verder vernieuwen, verdiepen en verbreden van kennis.

Meer informatie is ook te vinden in het [beroepscompetentie-profiel OG](#).

De basis orthopedagoog en de orthopedagoog-generalist werken vanuit dezelfde basisdiscipline: de orthopedagogiek.

Echter, de OG onderscheidt zich door zijn niveau van opleiding en door het gestructureerde, bewuste en begeleid benutten van werkervaring in het leer- en ontwikkelingsproces. Een OG heeft ten opzichte van een basis-orthopedagoog meer gespecialiseerde vaardigheden als het gaat om diagnostiek, behandeling en (wetenschappelijk) onderzoek. Een OG kan (wetenschappelijke) kennis en vaardigheden geïntegreerd toepassen en kan bijdragen aan het ontwikkelen van die kennis. Het handelen van een OG kenmerkt zich daarnaast door een grotere zelfstandigheid en verantwoordelijkheid en het kunnen hanteren en overzien van meer complexe problemen en situaties. De OG geeft (inhoudelijk) sturing aan anderen die als professional werken in opvoedings- en ontwikkelingssituaties.

Registratie

Leden van de NVO kunnen zich laten registreren in een van de verenigingsregisters van de NVO op master- of postmaster-niveau. Met een registratie kunnen NVO leden laten zien aan cliënten, werkgevers en opdrachtgevers dat hun vakbekwaamheid actueel en op peil is. Doel van de registraties is het afgeven van een keurmerk van kwaliteitsbewaking en -bevordering.

Registratie is geen bevoegdheid

Registratie in een van de NVO registers en/of de basisaantekening diagnostiek geven geen bevoegdheid om de betreffende zorg te bieden. Wel is de registratie of de aantekening een belangrijke indicatie van bekwaamheid. En, zo zou je kunnen zeggen: bekwaam is bevoegd. Een (ortho)pedagoog houdt echter altijd een eigen verantwoordelijkheid om de grenzen van het eigen kunnen te bewaken en om af te wege wanneer hij niet meer bekwaam is tot deze zorg. En volgens de redenatie 'bekwaam is bevoegd', geldt ook omgekeerd niet bekwaam is onbevoegd.

Regiebehandelaarschap

Voor wat betreft de functie van regiebehandelaar gelden volgens het kwaliteitsstatuut GGZ 2017 de volgende regels:

- In *de vrijgevestigde Basis GGZ* mogen alleen de gz-psycholoog, de psychotherapeut, de klinisch psycholoog en de klinisch neuropsycholoog optreden als regiebehandelaar. *Binnen instellingen* mogen ook de specialist ouderengeneeskunde, de verslavingsarts KNMG, de klinisch geriater en de verpleegkundig specialist GGZ regiebehandelaar zijn.
- In *de vrijgevestigde gespecialiseerde GGZ* mogen alleen de psychiater, de psychotherapeut, de klinisch psycholoog en de klinisch neuropsycholoog optreden als regiebehandelaar. *Binnen instellingen* mogen ook de gz-psycholoog regiebehandelaar zijn, evenals de specialist ouderengeneeskunde, de verslavingsarts KNMG de klinisch geriater en de verpleegkundig specialist GGZ.
- Bij *zorg aan jongeren* die vanwege het bereiken van de leeftijdsgrens van 18 jaar worden overgeheveld van de Jeugdwet naar de GGZ mag ook kinder- en jeugdpsycholoog (NIP of SKJ) en orthopedagoog-generalist (NVO of SKJ) optreden als regiebehandelaar.

Regiebehandelaarschap bestaat formeel niet in het jeugddomein. Hieraan zijn geen eisen verbonden, zoals onder de zorgverzekeringswet wel het geval is. De *functies* van de regiebehandelaar moeten in het jeugddomein uit een oogpunt van goed hulpverlenerschap natuurlijk wel nader ingevuld worden, zoals regievoeren, heldere coördinatie, aanspreekpunt voor de cliënt, inbreng van diverse behandelaren op elkaar afstemmen, voortgang monitoren, en dergelijke. Ze zijn alleen nog niet geformaliseerd. De functies moeten worden ingevuld op basis van **de norm van de verantwoorde werktoedeling** en vanuit de beroepscode.

Tuchtrecht

Om de kwaliteit van het beroepsmatig handelen te bewaken en te verbeteren, moet dit handelen getoetst kunnen worden. Het tuchtrecht maakt (ortho)pedagogen bewust van hun eigen verantwoordelijkheid en helpt de kwaliteit van de beroeps-

groep te ontwikkelen en te verbeteren. De NVO heeft hiervoor twee tuchtrechtelijke instanties, het College van Toezicht en het College van Beroep. Zij hebben beide een onafhankelijke positie binnen de vereniging.

*nederlandse vereniging van
pedagogen en onderwijskundigen*

*Catharijnesingel 47
3511 GC Utrecht*

(030) 232 24 07

*info@nvo.nl
www.nvo.nl*

